

December (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Veel kunst in december!

Op 8 december is het 150 jaar geleden dat Camille Claudel werd geboren. In het Singer museum zal die avond een boek worden gepresenteerd over haar leven en werk, **Camille Claudel Statuaire**, geschreven door kunsthistorica Karin Haanappel. Vanaf voorjaar 1993, toen ze in Musée Rodin voor het eerst kennis maakte met het werk van deze Franse beeldhouwster, heeft ze zich verdiept in haar leven en werk, heeft ze gereisd in haar voetsporen en ontdekt ze steeds weer nieuwe dingen, zo schrijft ze op haar website. "Camille Claudel (1864-1943) leidde een veelbewogen leven als talentvolle leerlinge van Auguste Rodin en krankzinnige zus van Paul Claudel, maar niets is wat het lijkt", schrijft ze ook. Voorafgaand aan de presentatie van het boek zal ze een lezing houden, in het museum dat als enige een tentoonstelling aan het werk van Camille heeft gewijd.

Karin's jongere broer, fotograaf Bernd Haanappel, is vaak met haar meegegaan op de verschillende kunsthistorische reizen. Hij heeft dus ook de plaatsen bezocht waar Camille Claudel heeft gewoond en gewerkt, vanaf Fère-en-Tardenois tot aan Montdevergues, en er foto's van gemaakt. Van deze foto's heeft hij een fotografische impressie van haar leven van gemaakt. Samen met de foto's die hij van haar beelden heeft gemaakt is t/m 21 december een tentoonstelling te zien in De Adelberg in het Belgische Lommel (net over de grens bij Eindhoven), **Camille Claudel in beeld(en)**. Zie ook: <http://www.ccdeadelberg.be/e283/bernd-haanappeldvuy>

Rond 8 december zal er nog meer aandacht zijn voor 150 jaar Camille Claudel. Karin Haanappel zal een zesdelige collegereeks geven in Arnhem, Tilburg en Zaltbommel. Tijdens de colleges zal ze toelichting geven op haar onderzoek, de feiten en soms schokkende gebeurtenissen die haar duidelijk werden. Naast haar boek zal ze ook aandacht besteden aan Auguste Rodin, Paul Claudel, Claude Debussy, Frédérique Vallet en andere mensen die een rol hebben gespeeld in het leven van Camille Claudel. Het Parijs in die tijd, zal de culturele achtergrond zijn, met af en toe een uitstapje naar elders in Frankrijk of Engeland. Meer info:

<http://www.haanappelart.nl/web/index.php/kunstgeschiedenis-cursussen-en-studiedagen/collegereeks-150-jaar-camille-claudel>

In 2015 zullen verschillende Vrije Academie's in Nederland studiedagen rondom Camille Claudel. Het is de bedoeling dieper in te gaan op wie de talentvolle beeldhouwster en met raadsels omgeven vrouw was.

Vanuit Arnhem en Tilburg zullen ook excursies georganiseerd worden naar musée la Piscine in Roubaix (net over de grens in Frankrijk bij Lille). Daar loopt t/m 8 februari de tentoonstelling **Au miroir d'un Art Nouveau**. Hier wordt Camille Claudel in historisch perspectief geplaatst en een bevestigend beeld gegeven van de essentiële plaats die zij had in de nieuwe kunst rond de vorige eeuwwisseling.

Uitgeverij de Geus komt met een herdruk van **Camille Claudel, een vrouw** van Anne Delbee. We hebben de oude druk nog in onze collectie, evenals **Camillie Claudel, een leven in brieven**.

Schrijvend over vrouwen in de kunst is ook vermeldenswaard: **The story of women and art**. Afgelopen zomer kwam de BBC met een 3-delige serie over de verborgen wereld van de vrouwelijke creativiteit in de westerse kunstgeschiedenis van de renaissance tot begin 20e eeuw. Voor wat ik er van heb gezien is het een erg interessante documentaire waarin de Britse hoogleraar Amanda Vickery op reis gaat door Italië, Nederland, Groot-Brittannië en Frankrijk op zoek naar destijds levende succesvolle vrouwen en de vaak mooie kunst die zij maakten. Ze bespreekt bekende en minder bekende vrouwen, wier reputatie in rook is opgegaan. Zie hier de trailer: http://www.youtube.com/watch?v=-btXYg_RHdo

Ook vermeldenswaard is een artikel op het Belgische tweede sekse blog, **Gender en kunst: vergeten vrouwen in de kunstgeschiedenis**

In onze collectie hebben we een aantal boeken waarin onderzoek gedaan naar vrouwen in de kunst. Het zijn meestal andere vrouwen die de afgelopen decennia hiermee aan de slag zijn gegaan, omdat hen duidelijk werd dat vrouwen om allerlei redenen nauwelijks een plaats hadden gekregen in de kunstgeschiedenis, of bij gebrek aan mogelijkheden om het vak uit te oefenen of omdat ze er uit weggeschreven zijn. Een aantal voorbeelden:

- **Vrouwen en kunst in de Republiek, een overzicht** (1998) van o.a. *Els Kloek*. Van 178 vrouwen uit de 17e en 18e eeuw

wordt een beeld geschetst van hun leven en werk, en van de rol van vrouwen in de wereld van de kunsten.

- In **Vrouwenportretten** (1997) heeft de Spaanse *Rosa Montero* vaak onthullende portretten geschreven over 15 schrijfsters en beeldend kunstenaressen. Het gaat niet alleen om de biografische feiten van beroemde vrouwen uit de 19e en 20e eeuw, maar vooral de maatschappelijke context en de psychologische benadering zouden interessant zijn
- In **Female Gazes, seventy-five women** (1997) van *Elizabeth Martin* is een mooie kleurrijke compilatie van 75 Europese en Noord-Amerikaanse kunstenaressen met een heel verschillende etnische achtergrond. Hun beelden geven hun ervaringen weer, hun worstelingen en wat hen bezig hield.
- **Women Artists;1550-1950** (1977) van *Ann S. Harris* is de catalogus van een tentoonstelling in Los Angeles over vrouwelijke kunstenaars door de eeuwen heen. Veel reproducties en historische achtergronden, en uitleg over waarom er niet meer van hen bekend zijn.
- **Elck zijn waerom** (1999) is de titel van de eerste tentoonstelling van vrouwelijke kunstenaars in de Nederlanden, en ontleend aan de lijfspreuk van Maria Tesselschade. Het boek/de catalogus geeft een overzicht van deze vrouwelijke kunstenaars in Nederland en België tussen 1500 en 1950, met 300 kunstwerken van 135 vrouwen.
- **Muzen aan het werk; vrouwenlevens in de kunsten** is het 23e Jaarboek voor *vrouwengeschiedenis* en beschrijft wat het in de verschillende perioden betekende om als vrouw een artistieke carrière te ambiëren? Welke mogelijkheden hadden ze en welke obstakels kwamen zij tegen? Het is een bundel met heel verschillende bijdragen over verleden en heden.
- **Women artists: an illustrated history** (1987) van *Nancy Heller* is wat de titel aangeeft. Een review: "Strikingly beautiful and a pleasure to read, Women Artists surveys female painters and sculptors from the enaissance to the present, illuminating both the obstacles the arists encountered and the contributions they made, 179 illustrations.
- **The power of feminist art: the American movement of the 1970, history and impact** (1994) van *Norma Broude*. Het geeft inzicht in de kunst uit de 70-er en 80-er jaren van de vorige eeuw en is volgens sommigen essentieel voor een goed begrip van de moderne kunstgeschiedenis,
- **Herstory of art** is het al eens eerder genoemd boek van *Karin Haanappel*, met een beeld van de geschiedenis van de vrouwelijke kunst vanaf de prehistorie. Zij begint als een van de weinigen ruim voor de renaissance met haar overzicht.

Onlangs uitgebrachte titels:

- Eerder deze maand is **Misverstand in Moskou** uitgebracht, een nooit eerder vertaalde roman/novelle van *Simone de Beauvoir*. Ze schreef deze in de 60-er jaren, in de tijd dat ze regelmatig met Jean Paul Sartre op uitnodiging van de Russische schrijversbond de Sovjet-Unie bezocht. Het verhaal gaat over een ouder echtpaar dat op bezoek gaat bij zijn dochter uit een vorig huwelijk. Door wat zij zien en ervaren in het land komen hun, en m.n. haar communistische ideeën onder druk te staan. Zij wil sneller terug. Hoe gaan beide partners hiermee om, elk voor zich en met elkaar?
- **Sanatorium** is de nieuwe dichtbundel van *Vrouwkje Tuinman*. Door critici wordt haar werk veelal geprezen om de heldere onopgesmukte en licht-ironische taal, ook bij deze gedichten waar ze de menselijke verhouding tot het eigen lichaam verkent, m.n. die m.b.t. ziekte, dood en de angst er voor. Ze heeft vooral oog voor degene die de sterfelijkheid aan den lijve ondervindt en de onbeholpenheid van de omgeving op de koop toe moet nemen. Blijft ze te veel aan de oppervlakte?
- "Een roman waarin de complexiteit van de vrouwelijke seksualiteit binnen een duurzame relatie wordt beschreven, was er nog niet " zegt *Marion Bloem* over **Lust en liefde**. Wat de belofte van Adam en Eva, dat ze samen oud willen worden, inhoudt hebben ze met vallen en opstaan ontdekt. Lust en liefde blijken niet altijd synchroon te lopen in 40 jaar huwelijk. Wat maakt het de moeite om het dan toch vol te houden, ook als zich problemen voor doen als prostaatcancer en chemische castratie? Een oprecht liefdesverhaal over duurzame liefde, dat is wat *Marion Bloem* wilde schrijven.
- In **Koningin van het Vaticaan: reis in het voetspoor van Matilda van Canossa** beschrijft *Selma Sevenhuijsen* haar ontdekkingstocht door Italië, langs de plaatsen waar de Italiaanse gravin Matilda van Canossa (1046-1115) haar sporen heeft nagelaten. Selma Sevenhuijsen ontdekte in 2012 in de St Pieter in Rome een afbeelding van een dubbelstaartige meermin, van ouds het symbool van het vrouwelijk goddelijke. Ze zit boven het graf van Matilda van Canossa, de enige vrouw met een graftombe in de St Pieter, ook nog eens gemaakt door de beroemde beeldhouwer Bernini. Overal blijken er tekenen te zijn die verwijzen naar het vrouwelijke in de religie.
- In **De huisgenoten** laat *Sarah Waters* het London van na de eerste wereldoorlog helemaal tot leven komen. Een dame op stand en haar dochter zien zich genoodzaakt huurders in huis te nemen nu de heren des huizes niet terug zijn gekeerd. De nieuwe huurder is een jong echtpaar, afkomstig uit een ander milieu, dat de gang van zaken in de villa op zijn

kop zet. Een roman waar je eigenlijk een dag vrij voor zou moeten nemen, zegt een recensente.

- De nieuwe roman van *Emma Donoghue Kikkermuziek* speelt zich af in het broeierige San Francisco in 1876, dat in de greep is van een ongekeerde hittegolf en een pokkenepidemie. Een revuedanseres probeert de moordenaar van haar vriendin voor het gerecht te krijgen. Dat blijkt een gevaarlijke onderneming. Met verve en humor wordt een verhaal verteld over bohémiens en vrije liefde, jaloezische mannen en ijzige vrouwen, en over beschadigde kinderen.

- Eerder schreef ze over de Stalintijd, in *Kinderen van Breznev* fileert *Sana Valiulina* (sinds 1989 woont ze in Nederland) de Sovjet-metaliteit tijdens het Breznev bewind. Uit de aankondiging: "...over liefde en verraad tegen de achtergrond van het economische en geestelijke verval van de Sovjet-Unie, de onderhuidse etnische spanningen, de Afghaanse oorlog, de langzaam maar zekere criminalisering van het land, met als apotheose de gewelddadige overgang naar de markteconomie.... De boven- en onderwereld zijn definitief samengesmolten"

- Voor *Alstublieft, mevrouw!* sprak *Tialda Hoogeveen* met 7 voormalige dienstmeiden, dames op leeftijd die vertelden over waar hun werk uit bestond, tegen welke problemen zij aanliepen, hoe de verhoudingen lagen en hoe die gaandeweg begonnen te verschuiven. "Een meeslepende geschiedenis van de Nederlandse dienstmeisjes", die een fraai tijdsbeeld geeft.

Activiteiten in Utrecht en omgeving:

 - **Weiblicher Akt 5** speelt weer in theater Kikker, op 2,3 en 4 december, dit keer aan de hand van teksten van de gezusters **Brontë**. M.n. a de vroegtijdige dood van hun broer Branwell heeft hun werk de bekende sinistere ondertoon gekregen. De 3 dames van *Discordia* grasduinen in de teksten van de Brontë-zussen, en in die van Shelley en Shakespeare, in een zoektocht naar de donkere kant in zichzelf. Ze brengen een verzameling gedachten en scenes, quasi-nonchalant en meer als gastvrouw dan als actrice, een heerlijke setting. Meer info: <http://www.theaterkikker.nl/agenda/weiblicher-akt-5/>
- In het verlengde van vrouwen en kunst: deze weken zijn op verschillende plaatsen 'aanmoedigings'-tentoonstellingen van jonge vrouwelijke kunstenaars. In de Rotterdamse kunsthall zijn installaties te zien van de Zuid-Koreaans **Myungsu Seo**. Zij is gefascineerd door 'water', omdat het leven in zich draagt en oeroude herinneringen bevat. Zij blaast met de hand glasdruppels die ze vult met water. In het Van Abbemuseum (Eindhoven) is **Sachi Myachi** met haar "The fall _ Transition into the better" winnares geworden van de Theodora Niemeyerprijs voor beginnende vrouwelijke kunstenaars. Met haar project wil ze een plek creëren waar performances gehouden worden, geïnspireerd op festivals die gaan over het zuiveren van het leven. **Pike Bergmans** wil met haar werk in het Noord-Brabants museum 'laten zien dat alles anders kan'. Ze is gefascineerd door vormen die uit beweging ontstaan en ontwerpt van daaruit gebruiksvoorwerpen als tafels, stoelen en lampen.

Zie ook: <http://www.kunsthall.nl/22-760-Raindrop.html>,

<http://www.hetnoordbrabantsmuseum.nl/nu-in-het-museum/tentoonstellingen/2014/freeze/>

<http://vanabbemuseum.nl/programma/detail/?>,

[tx_vabdisplay_pi1%5Btype%5D=18&tx_vabdisplay_pi1%5Bproject%5D=1370,](http://www.vanabbemuseum.nl/programma/detail/?tx_vabdisplay_pi1%5Btype%5D=18&tx_vabdisplay_pi1%5Bproject%5D=1370)

Bibliotheek-nieuws

- Met dank aan al degenen die geholpen hebben met uitpakken en inruimen van de bibliotheekruimtes, staat alles nu weer op haar of zijn plaats. We hebben er voor de zich uitbreidende collectie zelfs een extra kast bij gekregen. Je kan weer uitgebreid komen zoeken tussen de boeken, lezen en lenen.

- Regelmatig blijkt dat de vrouwenbibliotheek weinig bekend is in de stad, en daarnaast dat zodra mensen binnen stappen ze enthousiast zijn over de ruimte en de collectie. Graag zouden we daar verandering in brengen met meer PR. Wie zou ons daarbij willen helpen? Met het maken van een folder, meer bekendheid via sociale media of anderszins? Of met het in mailchimp omzetten van onze nieuwsbrief? Als je er meer over wilt weten of je aan wilt melden, kun je contact opnemen via info@vrouwenbibliotheek.nl of 06-48498545.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Mijn tweede leven van Christane F, Mijn vader de soldaat van Bozena van Mierlo Dulinska, De golem en de djinn van Helene Wecker, De verdwijningen van Fred Vargas, Misverstand in Moskou van Simone de Beauvoir, De huisgenoten van Sarah Waters (een gesigndeerd!)

Nieuwe recensie van deze maand als link bijgevoegd:

'Ze is zoek' door Emma Healey

'Vlieggedrag' door Barbara Kingsolver

'De lessen van mevrouw Lohmark' door Judith Schalansky

'De verdwijningen' door Fred Vargas

'Een lied voor Achilles' door Madeline Miller

De leenbijdrage voor 2015 is opnieuw vastgesteld op € 25,- en gaat in vanaf nu. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2014'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek.

U bent van harte welkom.

Marjolein Datema Utrecht,

30 november 2014